

LOLA BAÑON CASTELLÓN

Els discursos de l'ecologia de la guerra: Abbu Sitta *Crònica resistent del cirurgià de Gaza* *i rector de la Universitat de Glasgow*

Telefone a Glasgow. Allí localitze de nou el doctor Ghassan Abu Sitta. Li pregunte com està.

«—Amb el cap encara allí.»

Ja ho sé: impossible deixar de pensar en Gaza. Li comente que l'equip de la revista *L'Espill* em suggereix transcriure la conferència que va donar a la Universitat de València i ho agraeix amb molta amabilitat. Abu Sitta, el cirurgià de Gaza no porta guió escrit quan parla, només utilitza el suport d'un PowerPoint ple de xifres que mostren la magnitud de la tragèdia palestina. Quan s'ha vist tant i s'ha patit tant, tot queda segellat al cap.

Vaig tindre l'honor de presentar-lo [31 de maig de 2024] davant d'un auditori entusiasta que va acudir a escoltar-lo, fins i tot des d'altres ciutats. I és que La Nau de la Universitat de València es va convertir en el seu primer fòrum públic després que l'espai Schengen, paradoxalment, es convertira en una gàbia per a aquest humanista polifacètic que encarna com pocs els lideratges que emergeixen en els esclafits de les crisis. Li impediren parlar a Berlín i aqueixa tanca es va alçar també a França. Finalment, a València l'esperaven amb els braços oberts.

«—I pense si estan vius encara... Deixar Gaza i tornar va ser una de les decisions més difícils que he pres en la meua vida, tan en l'aspecte psicològic com en el físic...».

Lola Bañon és doctora en Periodisme i professora al departament de Teoria dels Llenguatges i Ciències de la Comunicació de la Universitat de València. Ha publicat nombrosos articles i monografies sobre Palestina

Havia passat 43 dies a la Franja [es refereix als mesos d'octubre i novembre de 2023] i llavors ja, una bona part dels quiròfans estaven inservibles o sense subministrament elèctric. Va tornar per a estendre acta notarial del que havia presenciats i va col·laborar-hi facilitant-ne informació a Scotland Yard i al Tribunal Penal Internacional.

Abans de recollir i traduir les seues idees voldria contar alguns detalls que retraten un metge acadèmic que ha viscut en primera línia els conflictes contemporanis més dramàtics de les últimes dècades. La seua imatge va aparèixer a bona part dels informatius televisius i a les xarxes en els primers dies de l'ofensiva israeliana a la Franja quan les bombes començaren a caure també als hospitals.

Parlava amb Abu Sitta abans de començar l'acte a la Universitat de València, i la imatge que em venia al cap era la del 17 d'octubre de 2023 quan equipat amb la bata blava de cirurgia feia una roda de premsa al pati de l'hospital Al-Ahli rodejat de col·legues metges envoltats d'una mar de bosses de plàstic que contenien algunes de les cinc-centes víctimes de l'atac israelià.

«—Jo estava operant al quiròfan i sentírem una gran explosió que va fer que ens caiguera el sostre al damunt, en la taula d'operacions... Fou una massacre.»

En una Gaza tancada als periodistes internacionals, la imatge dels doctors enmig de la *morgue* improvisada va volar per les xarxes i va mostrar la dimensió de la tragèdia que només acabava de començar.

Abu Sitta coneix la gènesis de les guerres. Per això, només quaranta-huit hores després dels atacs de Hamas del 7 d'octubre ja estava a Gaza: va travessar el pas de Rafah poc abans que el tancaren. Després de sortejar els primers bombardejos i passar per la casa familiar a Gaza ciutat va acudir directament amb un cosí a Al-Shifa, a ajudar. Així començaren quaranta-tres dies en què es traslladava d'hospital en hospital per a operar sense treva.

Res de nou per a ell, però Gaza li és especial, perquè és un palestí de la diàspora. Nascut a Kuwait, la seua família són refugiats que foren expulsats i buscaren refugi a Gaza sense deixar mai de reivindicar el dret al retorn que reconeix la llei internacional. Son pare era metge i ell es va formar a la Universitat de Glasgow en l'especialitat de cirurgia plàstica reconstructiva; una disciplina essencial en els conflictes actuals que provoquen amputacions i ferides molt destructives entre la població civil. El seu desig d'ajudar l'ha portat a l'Iraq, al Iemen, Síria i Gaza. A la Universitat Americana de Beirut va fundar el primer programa de medicina de conflictes per a formar nous cirurgians especialitzats.

La seua vida acadèmica és també fecunda i ara mateix és rector de la Universitat de Glasgow, on ha sigut elegit pels alumnes per al càrrec. Malgrat el seu currículum i la respectabilitat que inspira la seua persona, Abu Sitta és l'exemple de les dues experiències identitàries més significatives de la palestinitat que són la desposseïció (viscuda per la seua família amb la creació de l'Estat d'Israel en una circumstància que també converteix en refugiats els descendents dels que van viure la Nakba) i la restricció de mobilitat, el fet de saber que en qualsevol punt fronterer pot ser qüestionat, retingut o alliberat mitjançant, sempre, una decisió exterior.

Aquesta és la traducció i transcripció de la seua intervenció a l'Aula Magna de la Universitat de València, el 31 de maig de 2024:

«Gràcies a la Universitat de València per aquesta invitació... Em mouré un poc de la posició en la taula; m'acoste a la pantalla...».

Uns segons de silenci i mentrestant posa en marxa l'ordinador. Porta un Power-Point i tot seguit, sobre el seu cap, al projector de l'Aula Magna van aparéixer les xifres de la massacre.

«El marc que vull utilitzar és el de l'ecologia; és obvi que l'objectiu d'Israel és convertir Gaza en inhabitable i, per a això, Israel ha de fer més del que ha fet en altres guerres. Ha d'establir una sèrie de mecanismes d'eliminació, de genocidi, que són independents i simbiòtics per a poder continuar amb l'assassinat fins i tot una vegada acabada la guerra. Les xifres que es van donant de 35.000 morts [a primers de setembre de 2024 la xifra pujava a 41.000], probablement només hi suposen la quarta part. Aquestes són xifres de cadàvers portats a la *morgue* amb reconeixement per part de familiars i certificat de defunció. Però hi ha molta gent sota els enderrocs i els municipis no tenen equipament per a alliberar els cossos de davall de les runes. Me'n recorde, al voltant del 12 d'octubre [2023], quan abandonava l'hospital Al-Alhi, de la pudor de la descomposició eixia dels edificis.»

DESTRUCCIÓ DE PRESENT, DEL PASSAT I DEL FUTUR [XIFRES DE MAIG DE 2024]

«De què està feta aquesta ecologia de la qual parle? Gira al voltant de diverses dimensions: una d'elles és la destrucció biològica, física i social; una altra és la dimensió temporal, la línia del temps... El que diferencia la guerra d'un projecte genocida és que aquest inclou la destrucció no sols del present sinó també del passat i del futur. Quan revisem la part social, veiem que més de dotze universitats havien sigut atacades, més de sis mil estudiants assassinats i més de cent acadèmics, sense comptar-hi els administratius i altres professionals. Tenim tres-centes setanta facultats inservibles. La destrucció d'allò biològic veiem que comença en un punt en el qual es creen diferents mecanismes de matar, el primer, el més obvi, per descomptat,

els bombardejos, la matança directa a través de la destrucció dels veïnats; el segon és la inanició, que és una arma colonial molt antiga que s'ha establert al llarg de la història com a part d'un genocidi en contra dels habitants nadius d'aquest lloc.

Així, han segellat Gaza i han evitat que l'ajuda pugui arribar-hi en la mesura que siga possible i també han atacat els camps de cultiu per a impedir que les persones puguin compensar la pèrdua que suposa la falta de recepció d'ajuda humanitària. Després veiem la destrucció del futur: tenim aquí quinze mil xiquets morts, quatre mil amputats, desnodrits... No sols veiem els assassinats, també hem de considerar les ferides de guerra. Nosaltres sabem per la literatura mèdica que els xiquets amputats en un conflicte requereixen entre huit i dotze cirurgies fins que són adults i cal posar-los una pròtesi cada sis mesos mentre el seu cos continua creixent. I en aquesta destrucció social tenim 26.000 xiquet òrfens; el mal que genera aquesta destrucció social continuarà tota la vida; sabem que és un trauma multigeneracional. Part de l'aniquilació física i social passa per la destrucció de les vivendes... Això significa que les famílies acaben en tendes de campanya i té com a conseqüència la creació d'una terra inhabitable, en la qual no pots sentir que tens una llar. Això és part de l'objectiu del genocidi i de la neteja ètnica que volen efectuar.

Han deixat 37 milions de tones d'enderrocs, Gaza s'ha convertit en un entorn tòxic que suposa una catàstrofe afegida perquè en els materials de construcció s'alliberen components tòxics i metalls pesants. Com a conseqüència, tenim també un desastre mediambiental, perquè s'enverina la terra i els aqüífers: el lloc es converteix en inhabitable. Hem d'entendre més el concepte de biosfera que el de terra, perquè en la biosfera és on tenim una interacció entre allò físic i allò social; és on es genera un espai i es crea un entorn. El que ocorre aquí és que trobem un ambient tòxic, de contaminació i s'hi genera una realitat on encara que no caiguen bombes, la maquinària de matar continuarà activa durant molt més temps.

Aquesta guerra crea una situació en la qual els israelians esperen que els palestins hagen d'anar-se'n. Les persones ferides arriben amb un nivell tal de desnutrició i debilitat que les ferides no es curen. Hi ha xiquets operats als quals se'ls reobrin les ferides després de les cirurgies per aquest motiu. Tinc un amic cirurgià que encara està en el nord de Gaza que m'ha dit que la meitat de les amputacions en extremitats es podrien haver salvat amb un sistema sanitari correcte. S'ha creat una tríada entre lesions, infeccions i malnutrició que en fa impossible la supervivència. Les plantes de tractament d'aigua, per exemple, s'han destruït i això ha matat i matarà moltes persones per patologies [per exemple, molts infants afectats de poliomielitis] que en un ambient normal sanarien sens cap mena de dubte. Israel ha aconseguit crear un sistema de matar independent dels bombardejos.

Allí, cada vegada que un hospital reobri, Israel torna a atacar. Ho hem vist en Jabalia i ho hem vist també en pacients i doctors que van acabar enterrats en Al-Shifa per intentar defensar el seu lloc. La política que tenen els israelians és continuar desactivant el sistema sanitari. Un altre objectiu concret que tenen és impedir l'accés a la medicació. D'aquesta manera, malalties cròniques com la diabetis o la hipertensió, que tenen un tractament fàcil, poden causar la mort per falta de teràpies i control. Han prohibit que entren a Gaza plomes d'insulina o subministraments d'oxigen. Així, aquesta biosfera del genocidi continua i veiem que hi ha una incapacitat total de diferenciar el que són morts directes per ferida de guerra o els que són conseqüència d'aquest mecanisme genocida que afecta tota la població. Veiem la repetició d'aquest patró amb la destrucció d'hospitals, escoles o atacs a seus de la UNRWA.¹

Quan els israelians es van adonar que els palestins no se n'anaven de la seua terra, la decisió va ser avançar en l'eliminació física d'aquells que es neguen a anar-se'n. En aquesta situació, la veritat és que els edificis es poden reconstruir amb diners en tres o quatre anys, però una altra cosa són les persones... Es necessiten molts anys per a formar metges com els que han deixat la vida a Gaza; un mínim de quinze anys... Per tant, l'objectiu és matar-los per a garantir que passe almenys una generació abans que puguin ser substituïts. No oblidem tampoc els sanitaris que han sigut detinguts i torturats. El cap del departament d'Ortopèdia de l'hospital Al-Shifa va ser apallissat fins a la mort...

Hem parlat de com el genocidi destrueix el futur i el present, però també Israel ha intentat desfer el passat. Han desaparegut mesquites, cementeris i fins i tot vestigis amb quatre mil anys d'antiguitat. Això és un component essencial del genocidi, que persegueix eliminar el passat de les persones. La terra que hi quede no tindrà cap semblança amb el que coneixien, no s'hi podran visitar els morts ni tampoc hi ha futur en aquesta zona si el present és un malson de mendicitat reduït a viure damunt dels enderrocs de la pròpia casa. Els han arrabassat la seua existència.

Això buida les vides de qualsevol possible felicitat i ja que es neguen a abandonar la terra, els maten. Vull concloure amb dos elements que cal tindre en compte: una de les coses que diferencia la violència normal de la violència colonial és que aquesta ha de ser una *performance*, una exhibició com hem vist en Rafah i també com veiem amb les accions dels colons... L'important és crear la sensació d'omnipotència entre els nadius.»

¹ UNRWA: Agència de les Nacions Unides per als Refugiats Palestins (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East)

COMPLICITAT I RESPONSABILITAT DE LES UNIVERSITATS ISRAELIANES

«Voldria concloure amb una reflexió important que afecta les universitats:

Cap al final de novembre [2023], em vaig adonar que un dron xicotet que ens sobrevolava portava una espècie de pistola i l'exèrcit l'enviava a disparar contra els ferits i les seues famílies. Un dia rebérem trenta ferits per aquest aparell, molts d'ells, xiquets. Doncs bé, aquests aparells els han dissenyat a la Universitat de Tel-Aviv, l'empresa propietària també està vinculada a aquest centre i podem veure com s'està investigant allí per a millorar l'eficàcia d'aquests drons. Això és la mostra de la militarització d'Israel, que és una societat on no hi ha una línia en la qual acaba la universitat i comença l'exèrcit, sinó que hi ha una integració de l'estructura acadèmica en l'aparell de l'ocupació. Això implica que no podem pensar en les universitats israelianes com en les de la resta del món, perquè aquestes estan integrades en el projecte colonial. Necessitem advertir que part dels ingressos que reben procedeixen dels fons europeus destinats a investigació, ja que hi poden accedir. Cal aconseguir que els diners de la Unió Europea deixen de fluir per a aquest propòsit. Qualsevol arma que està provant Israel a Gaza s'utilitzarà en altres guerres. Aquesta és la funció de les universitats israelianes en el desenrotllament de la tecnologia de la guerra. Per això es veu a més aquesta coalició que emergeix entre l'extrema dreta europea i el projecte sionista. Els neofeixistes estan elaborant argumentaris per a absoldre a aquests partits de la seua història antisemita; això ha ocorregut per exemple a Hongria amb el partit de Viktor Orbán. Qualsevol d'aquests suports orbita al voltant del projecte genocida, de la filosofia de l'eliminació; una filosofia que es transmetrà a altres llocs quan vegem que no tenen valor ni les lleis ni els tribunals internacionals.

Per tant, cal derrotar aquest projecte a Gaza no solament defenent el poble palestí, sinó per a evitar que la nova norma siga que no passa res per infligir fam, matar xiquets o destruir el setanta per cent dels habitatges. Si es normalitza això, la guerra següent també es normalitzarà.

Crec que el sistema ha d'anar caient a poc a poc; no hi ha un moment en què tot es desploma de colp com tampoc va haver-hi un moment en què tot de sobte es va crear. Cada xicotet assoliment ha de vindre seguit d'un altre i, per tant, al final Gaza no és només Gaza sinó la lluita per canviar el món. Quan encara estava en Al-Shifa vaig redactar un article per a una revista britànica en el qual contava el que estava veient. Doncs la junta editorial es va negar a publicar-lo a pesar que tothom estava veient ja les imatges del que estava passant... Això és el sistema i aquesta és la realitat que cal desmantellar.»

La conferència acaba. El «Free, free Palestine» ressona amb decibèlica potència a l'Aula Magna; l'auditori està dret. Abu Sitta tanca emocionat l'ordinador i dona repetidament les gràcies.

Amb tot el que ha vist, no podem deixar de preguntar-li d'on trau l'esperança; perquè malgrat tot la té.

«—Què d'on trac l'esperança? Hi havia una dita en els anys setanta en Palestina que deia que el nostre poble és la major escola. Jo pense en els meus camarades que continuen a Gaza, en hospitals que funcionen amb un generador, que es queden sense combustible... I això em dona força. La nostra solidaritat amb ells els dona força; per això la solidaritat és més forta que la caritat, perquè és una relació dialèctica que beneficia ambdues parts. La caritat en canvi, és una relació de dalt a baix en la qual és només una part la que se sent millor amb si mateixa. Cal estar preparat per als cops del sistema... La meua tragèdia singular és només una part de moltes tragèdies. Amb aquest pensament és com traiem les forces.»

Abans de deixar València em va contar que havia hagut d'operar criatures sense anestèsia, sentint-ne els crits i sabent que era l'única opció que podia oferir-los per a sobreviure; que s'ha vist obligat a explicar als pares que encara després de l'operació falta el calvari de curar les ferides sense possibilitat d'analgèsics per a evitar infeccions mortals i veure'ls trencar-se en sanglots d'impotència per no poder alleujar els seus fills «i clar, així acabe jo mateix».

Abu Sitta, el cirurgià de Gaza, rector de la Universitat de Glasgow i notari dels inferns de la guerra. El seu comiat: «quan l'experiència de la impotència és més aguda és quan més necessitat tenim d'actuar com a éssers humans». ☞